

Republika Srbija
MINISTARSTVO PROSVJETE, NAUKE I TEHNOLOŠKOG RAZVOJA
ZAVOD ZA VREDNOVANJE KVALITETA OBRAZOVANJA I ODGOJA

ZAVRŠNI ISPIT NA KRAJU OSNOVNOG OBRAZOVANJA I ODGOJA

SAMOPROCJENA ZNANJA

TEST

BOSANSKI JEZIK

UPUTSTVO ZA RAD

- Test koji ćeš rješavati poslužiće ti da procijeniš koliko si savladao naučeno gradivo.
- Test sadrži **20 zadataka** koje treba riješiti za **60 minuta**.
- Svaki zadatak pažljivo pročitaj, razmisli o tome šta se u zadatku traži i o načinu na koji treba da ga riješiš (zaokruživanje, povezivanje, podvlačenje, dopisivanje i drugo).
- Piši čitko, latiničnim slovima, vodeći računa da tvoji odgovori budu razumljivi, gramatički i pravopisno ispravni.
- Kada rješavaš zadatke u kojima se od tebe očekuje da nešto dopišeš, uvijek koristi pune nazive; skraćenice nisu dozvoljene (npr. treba napisati imenica, a ne im. ili lokativ, a ne lok. i slično).

Želimo ti mnogo uspjeha u radu!

* Тестове, као ни делове тестова, није дозвољено умножавати нити јавно објављивати без претходне сагласности Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања.

1. Shodno jezičkoj normi u vezi sa izvršenjem glasovnih promjena, oboj kružić ispred tačno napisane rečenice.

- Nastavnica je zakazala predčas.
- Nastavnica je zakazala pretčas.
- Nastavnica je zakazala prečas.

2. Pročitaj sljedeću rečenicu i oboj kružić ispred zamjenice.

Svašta sam imao ispričati, ali sam uspio procijeniti da nije pravo vrijeme.

- pravo
- da
- imao
- svašta

3. Oboj kružić ispred željne rečenice.

- Pripremam se za završni ispit.
- Zar ćeš se dugo pripremati za ispit?
- Želim ti da upišeš gimnaziju.
- Molim te, javi mi rezultate.
- Budi pažljiv na ispitu!

4. Oboj kružić ispred tačnog odgovora.

Osnovno obilježje dramskog djela je:

- pripovijedanje
- dijalog
- osjećanja
- deskripcija

5. U markiranom dijelu prepoznaj vrstu strofe.

*Pjesnici vode porijeklo
Od tetrijeba*

*Jer tetrijeb kad pjeva
Zaturi glavu unazad
I zažmuri*

***I sav se preda pjesmi
I ništa ne zna za drugo
Niti hoće da zna***

*I tada ga je najlakše
Ubiti*

Ispred tačnog odgovora oboj kružić:

- bejt
- tercina
- katren

6. Pažljivo pročitaj sljedeći tekst.

Bašeskijin *Ljetopis* je pisan na turskome jeziku. U njemu se pored kulturno-historijskih zapisa, nalazi i veliki broj hićaja, kratkih priča, pjesama. Ljetopisac je bilježio podatke o događajima u Sarajevu, koji su iz različitih sfera ljudskoga života. Tako od Bašeskije možemo saznati kakve su koje godine bile vremenske prilike, cijene prehrambenih i drugih artikala, zdravstveno stanje Sarajlija; kada su harale bolesti, ratovi, požari, i zemljotresi. Najviše je prostora posvećeno popisu umrlih.

Na osnovu činjenice da je pisan na turskom jeziku njega svrstavamo u:

- alhamijado književnost
- krajišnička pisma
- književnost na orijentalnim jezicima

Oboj kružić ispred tačnog odgovora.

7. Ispred datih parova oboj kružić ispred pravilno napisanih oblika.

- varilac
- varioc

- crnji
- crnši

- poranijo
- poranio

- simbol
- sinbol

8. Pažljivo pročitaj tekst o Avdu Međedoviću. Odgovori na zahtjev ispod teksta.

Američki naučnici Milman Peri i Albert Lord, istraživači i profesor sa Univerziteta "Harvard" su u prvoj polovini 20. stoljeća, tražeći pojedinca koji zna da reproducira pjesmu dužu od 10 hiljada stihova, naišli na brojne guslare iz balkanskih gradova, ali je jedino Međedovoć dobio ime "balkanski Homer".

Susreli su se s Međedovićem, dakle, nakon nekoliko godina portage, nakon odlaska u Hercegovinu, odlaska u Bihaćku Krajinu, dolaska u Novi Pazar, Tutin i Sjenicu, oni ga nalaze u Bijelom Polju i tu bilježe od njega 12 pjesama, koje ukupno imaju blizu 80 000 stihova. Te pjesme i razgovor s njim poslužili su za odgovor "Šta je to homersko pitanje?", odnosno "kako se može razumjeti čovjek koji može reproducirati pjesmu dužu od 10 000 stihova.

Avdo Međedović u djetinjstvu nije pohađao nikakvu školu, a nakon navršenog punoljetstva punih devet godina je služio u osmanskoj vojsci i za to vrijeme dobro savladao osmanski turski jezik i u Solunu završio podoficirsku školu. Poslije povratka iz vojske životni vijek je proveo na imanju u rodnom Obrovu, radeći u porodičnoj radnji (kasapnici) u Bijelom Polju. Sa guslama se susreo još u ranom djetinjstvu, a guslarsku vještinu je učio prvo od oca Huseina, koji je također bio odličan guslar.

Šta je američkim naučnicima poslužilo da Međedovića proglase „balkanskim Homerom“?

Oboj kružić ispred tačnog odgovora.

- Avdo Međedović je, poput Homera, bio slijepi pjesnik.
- Naučnici su od njega zabilježili dvanaest pjesama, koje ukupno imaju blizu osamdeset hiljada stihova, što im je poslužilo da objasne tvrdnju da postoji čovjek koji može reproducirati pjesmu dužu od deset hiljada stihova.
- Međedović je stvarao poeziju na više svjetskih jezika.

9. Pažljivo pročitaj sljedeći tekst o Musi Ćazimu Ćatiću i odgovori na zahtjev ispod njega.

Na svaki put, da li bio kratak ili dug, krene se malim korakom. A Musa Ćazim Ćatić kao da je slutio da će njegov životni put biti kratak krenu s velikim korakom u svijet varki, da u njemu traži i sakuplja iskustvo i znanje. Iako je živio svega 37 godina i promijenio mnogo zanimanja, a jedno od njih je bilo prevođenje s orijentalnih jezika. Rođen je 12. marta 1878. godine ranom zorom, u siromašnoj porodici Hasana Ćatića, u posavskom gradiću Odžaku kod Modriče. Istog dana dobio ime Kjazim, Ćazim. Bilo je kažu, radosti na pretek. Ali su, zbog svega što je Ćatić u 37 godina burnog i bohemskog života uradio, njegovi savremenici, biografi i bibliografi Abdurezak Hifzi Bjelavac, Hamzalija Ajanović, Alija i Abdurahman Nametak, Rešad Kadić, Hamdija Kreševljaković, Tin Ujević, pa mlađi i knjizi naklonjeni Alija Isaković, Enes Duraković, Kasim Deraković, Tode Čolak, Mustafa Ćeman..., u detalje objasnili Musin život i djelo.

Oboj kružić ispred tvrdnje koja najpribližnije objašnjava podvučenu rečenicu: *Na svaki put, da li bio kratak ili dug, krene se malim korakom.*

- Svaki posao u životu ne treba obavljati temeljno, već se truditi da ga što prije završiš.
- Put do određenog cilja nije nimalo lahk, ali iscrpnim i temeljnim radom, sigurnim i malim koracima se najbrže stiže.
- Malim koracima preći ćete kraći put, tako da je bolje ići krupnim koracima.

10. U narednom nizu prepoznaj dijalekte koji ne pripadaju bosanskome standardnome jeziku. Ispred tačnih odgovora oboj kružić:

- istočnohercegovački dijalekt
- kosovsko-resavski dijalekt
- zapadnohercegovački dijalekt
- šumadijsko-vojvođanski dijalekt
- sandžački dijalekt
- istočnobosanski dijalekt
- zapadnobosanski dijalekt

- 11.** U datom tekstu pronađi tri riječi u kojima je izvršena ekavska refleksija jata (koje su napisane ekavicom).

Tamo najdalje dokle sjećanje dopire u najranije detinjstvo, tamo nalazim one snene, sitne, gotovo nevidljive cipelice za decu koja su tek prije godinu ili dvije prestala biti bebe. Cipele kupljene u oskudici poslijeratnih godina toliko i draže i dragocjenije zbog te oskudice. Sjećajući ih se kao kroza san, mogu samo da kažem da su se malog dečaka doimale više nego čarobne letjelice, avion, balon, pa i kao brod ili čak kao lakokrile ptice nego kao obuća.

Ispred tačnih odgovora oboj kružić:

- sjećanje
- snene
- detinjstvo
- nevidljive
- bebe
- decu
- dečaka
- letjelice

- 12.** Pred tobom je segment lirske pjesme *Zvuci u srcu* čiji je autor Hamza Humo. Pažljivo pročitaj i odredi kojoj vrsti lirskih pjesama ona pripada.

*Ponesoh zvuke iz rodnog kraja
I cio vijek ih čujem
Oni me prate na javi, u snu
Da iz njih ljepotu kujem.*

*U srcu su se mome svili
Da svaki bljesak uma vode,
Mirise trava oni su pili
Životnu radost da rode.*

*Ti zvuci moje rodne strane
Puni su sunca i vedrih noći,
Puni su bijesa oštre bure
Puni čokota kad soči.*

*Oni su izvor radosnih boja
I burni kao proljećne vode
Što hrle put strana nepoznatih
Ljubavlju srca da plode.*

Oboj kružić ispred tačnog odgovora:

- ljubavna
- buntovna
- opisna
- rodoljubiva

13. Pred tobom se nalaze dva teksta. Pažljivo ih pročitaj. Prepoznaj u kojem tekstu primjećuješ prepričavanje a u kojem analiziranje.

1)

U Pavlovoj ulici živjela je grupa dječaka čije je najveći neprijatelj bila ratnička grupa crvenih košulja iz botaničke bašče. Povod za sukob ove dvije grupe je zaplana klikera malom plavokosom dječaku Nemačeku iz Pavlove ulice od strane braće Pastor, članova protivničke grupe.

Jednog dana, prilično dosadan čas hemije prekinuo je iznenadni zvuk muzike. Bila je to vesela mađarska melodija koja je imala ritam marša. Dječiji pogledi su sa eksperimenta odlutali kroz otvoren prozor, tražeći izvor muzike i dok je profesor uzalud pokušavao da povрати njihovu pažnju, dječaci iz Pavlove ulice su se krišom dopisivali. Između njih je kružila poruka: "*Poslije podne, u tri, glavna skupština. Biranje predsjednika na gradilištu. Obnarodovati*".

Gradilište u Pavlovoj ulici bilo je centar svijeta za ove dječake. Ono je bilo domovina, grad, šuma, stjenovit brdski kraj, jednom riječju sve ono za što su ga proglasili. Na njemu su svi bili oficiri, a samo je mali Nemeček bio redov. Njega su svi dječaci potcjenjivali. Smatrali su ga plašljivim i nedovoljno zrelim za njihovo društvo, ali nisu znali da taj mali plavi dječak nije ni nezreo ni plašljiv, već izuzetno hrabar i uvijek spreman da sve učini za svoju družinu.

Oboj kružić ispred tačnog odgovora:

- prepričavanje
- analiziranje

2)

Dječaci Pavlove ulice najpoznatiji je roman slavnog mađarskog pisca Ferenc Molanara, koji je u Mađarskoj, ali i svijetu doživio veliki uspjeh. Govori o skupini dječaka koji pokušavaju da odbrane komad građevinskog zemljišta kojeg smatraju svojom utvrdom i svojom "državom". Pri tome imaju jasno organiziranu vojničku hijerarhiju, s hrabrim i mudrim vođom na čelu. U ekipi vlada disciplina, ali i demokratija, pa svako ima pravo glasa, iako zadnju presudu donosi vođa – onaj kojeg su svi izabrali. Među dječacima se cijeni hrabrost i poštenje, a ne samo fizička jakost. To je i glavna ideja romana, jer pisac u prvi plan stalno gura malog i nejakog Nemečeka, kojeg istovremeno krasi veliko srce, plemenitost i izuzetna hrabrost.

Oboj kružić ispred tačnog odgovora:

- prepričavanje
- analiziranje

14. Pažljivo pročitaj stihove iz poznatog bošnjačkog epa.

Ćifrić Hasan sede na koljeno,
 Pa sinofca Mehimeda pita:
 „Moj Mehmede, moj obrazui svetli!
 Što ti, sine, sediš neveseo?
 Mili sine među nama svijem,
 Nijednoga nevesela nema,
 No svak nešto i po nešto fali;
 Neko sebe, a neko paripa,
 Neko sebe, sine, i paripa,
 Neko sablju, a neko oružje,
 Neko ko je hudat proširijo,
 Neko, sine, roba zarobijo;
 Neko fali dobro s' oženio,
 Neko fali kako će se ženit,
 Neko, mijo sine, sina fali,
 Neko fali ćerku, neko seku,
 Neko fali od brata devojkju,
 Svi veseli, nevesela nema,
 A ti, zvezdo, što si neveseo?
 Ali ti je žalos, Mehimede,
 Što mi stari mlogo doživjesmo,
 Babo Smail i amidža Haso,
 Da ti, sine, stari ne dosade?
 Vakrat sada to će brzo biti.
 Ko god živi, on će umrijeti.

Oboj kružić ispred tačnog odgovora:

- Ženidba Maksima Crnojevića*
- Ženidba Smailagić Meha*
- Ilijada*

15. U tabeli su date dvije pravopisno tačne i dvije pravopisno netačne rečenice. Oboj kružić iza tačno napisanih rečenica.

Sara se Lamiji htjela izvinuti zato što nije stigla na vrijeme.	☐
Sara se Lamiji htjela izviniti zato što nije stigla na vrijeme.	☐
Amare da li si obavio sve obaveze?	☐
Amare, da li si obavio sve obaveze?	☐

16. Pažljivo pročitaj sljedeći tekst i odgovori na zahtjev ispod njega.

Na području Kaknja kao i na području susjednih općina historičari pronalaze kolijevku srednjovjekovne bosanske države u kojoj se njegovala bogumilska posebnost i samosvojnost. U Kaknju su pronađeni brojni spomenici i artefakti iz perioda srednjovjekovne Bosne, a najpoznatiji su Zgoščanski stećak, Zgoščanski obelisk, te zlatni pečatni prsten sa ljiljanom.

Zgoščanski stećak, sigurno najljepše ukrašeni stećak koji je ikad pronađen, i Zgoščanski obelisk, su 1914. godine prebačeni iz Kaknja u botanički vrt Zemaljskog muzeja u Sarajeva gdje se i danas nalaze.

Prije nekoliko godina izrađena je i replika Zgoščanskog stećka koja je postavljena ispred zgrade Parlamentarne skupštine BiH i Vijeća ministara BiH, te replika Zgoščanskog obeliska koja je postavljena u centralnoj gradskoj jezgri Kaknja.

Osim čuvenog stećka i obeliska, u Zgoščanskoj nekropoli stećaka u Kaknju 2012. godine je pronađen i pečatni prsten sa ljiljanom izrađen od zlata i legure. Prsten će uskoro iz Muzeja Grada Zenica gdje se trenutno čuva biti vraćen u Kakanj, s obzirom da će 1. marta 2015. godine, na Dan nezavisnosti BiH, u Kaknju biti otvoren muzej.

Gdje se danas nalazi Zgoščanski stećak? Oboj kružić ispred tačnog odgovora:

- Ispred zgrade Parlamentarne skupštine
- U botaničkom vrtu Zemaljskog muzeja
- U nekropoli na području Kaknja

17. U prvoj koloni dati su primjeri, dok u drugoj nazivi funkcionalnih stilova. Pored svakog broja dopiši odgovarajuće slovo iz druge kolone.

1. Razgovor sa prijateljicom	a. Novinarski / žurnalistički stil
2. „Mali princ“ Antoan de Sent Egziperi	b. Administrativni stil
3. Uplatnica u pošti	c. Književnoumjetnički stil
4. Istraživački rad iz oblasti biohemije	d. Razgovorni stil
5. Kolumna u dnevnim novinama	e. Naučni / znanstveni stil

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

18. U kojoj od navedenih rečenica prepoznaješ upotrijebljen imperativ (zapovjedni način)? Oboj kružić ispred nje.

- Završi svoje obaveze, pa idi u grad!
- Čim je završio svoj zadatak, istrčao je napolje.
- Ako završim obaveze, ići ću u šetnju.
- On je iznenada predao zadatak i izašao napolje.

19. Pažljivo pročitaj odlomak iz pjesme alhamijado književnosti *Čamdži Mujo i Lijepa Uma* prve bošnjačke pjesnikinje Umihane Čuvidine. Odgovori na zahtjev ispod pjesme.

Za godinu lice ne umila,
a za drugu se ne nasmijala,
a za treću kosu ne oplela.
Kad nastala četvrta godina,
rusu kosu rukom odrezala,
pa je šalje daji na kapiju.
Dajo joj je kosu pozlatio,
dajinica biserom okitila,
pa je meće gradu na kapiju:
“Ova kosa u devletu rasla,
u golemu jadu odrezana:
Il’ je majka ukopala sina,
il’ sestrice brata jedinoga?
Il’ djevojka svoga suđenika?”

Po svojoj strukturi, tematici i načinu na koji je ispjevana, na šta te podsjeća ova pjesma? Oboj kružić.

- usmenu književnost
- divansku književnost
- savremenu zapadnoevropsku književnost

- 20.** Pažljivo pročitaj odlomak iz romana Tajne djedovog mlina Bajruzina Planjca. Odgovori na zahtjev ispod odlomka.

Jednom me babo poveo djedu u mlin. Sa nestrpljenjem sam čekao da iza krivine, na obali pjenušave rijeke, ugledam djedov mlin ili vodenicu, kako su je neki zvali. Nakon jednosatnog pješaćenja pred nama se ukazao mlin koji je čučao nad vodom. Bila je to zapravo velika kuća izrađena od bukovih šašovaca pokrivena hrđavim trnećetom. Dvije noge bile su mu na obali, a dvije zakoračile u rijeku kao da hoće da je pregaze. Uz jedan zid bilo je veliko kolo koje je voda okretala usmjerena ka njemu velikom branom. Oko mlina koji je bio jedina građevina u netaknutoj prirodi Pousorja rasli su velika trava, šaš i zobika. Jedna utabana stazica vodila je ka mlinu do teških hrastovih vrata. Unutra među hrpom džakova i mijehova moj djed je bio naslonjen na koš za žito. Po njegovoj kosi, obrvama, brkovima i kaputu nahvatala se bijela prašina od brašna poput inja u vrijeme studenih dana. Kada vidje mene i babu koji smo donijeli ručak, djed raširi ruke i krenu radostan meni u susret govoreći: „Djedovo pile! Nek’ si mi došao, pile moje!“ U mlinu je u pola dana bilo mračno, taj mračak kao da je skrivao čarobne tajne koje sam volio saznati.

Dva velika okrugla kamena su se danonoćno tukla, a između njih u drveno okno sipalo je mirišljivo brašno. Djed bi ga drvenom lopaticom zgrtao u mijeh. Nešto bi zapisivao i iz svake meljaje odvajao nekoliko lopatica u drveni sanduk. To mliva što je odvajao zvalo se ušur i od njega je djed održavao mlin i hranio svoju dvadesetočlanu porodicu u čardakliji.

Na sredini mlina bilo je ognjište iznad koga su visile verige vezane za gredu, a na njima kotlić. Na zidu iznad vrata stajao je fenjer, djedov štap i kožuh koji on oblači čim malo zastudi, žaleći se na bolove u krstima. Iznad koša, tako se zvao trouglasti sanduk u koji se istresala meljaja, bio je mali prozor koji je zatvorila bijela paukova mreža.

Oboj kružić ispred tačnog odgovora:

- Djed je bio razočaran kada je ugledao svoga unuka.
- Djed je bio radostan kada je ugledao svoga unuka.
- Djed je bio radostan, jer još uvijek radi posao koji voli.

